

Emlékeztető

a Magyar Vízkútúrók Egyesülete Szakmai Napjáról.

Készült: 2013. május 29-én, az MFGI (1143 Budapest, Stefánia út 14.) Dísztermében

Jelen vannak: jelenléti ív szerint

Kumánovics György az egyesület elnöke megnyitotta a szakmai napot és ismertette a programot:

1. Szakmai előadás: A Vízföldtani Napló készítés új rendje — Szócs Teodóra, MFGI
2. Szakmai bemutató: A Vízföldtani Adattár és a Vízföldtani Napló készítés helyszínének megtekintése — Kozocsay Lajos, MFGI
3. Szakmai előadás: Fúrási polimerek ismertetése — Gertnerné Edit, TiKEM Hungary Kft.

A Vízföldtani Napló készítés új rendje

A program ismertetése után Szócs Teodóra osztályvezető köszöntötte az egyesületi tagságot, majd kezdte meg ismertetőjét:

Az 1869-ben alapított Magyar Állami Földtani Intézet ebbe az épületbe 1889-ben költözött, azóta folyik itt tudományos munka. A szépen karbantartott szecessziós épületet nem csak földtannal, hanem bányászattal kapcsolatos motívumok is díszítik, jó érzés ide belépni. A Vízföldtani Adattár 2013-ban került a korábbi VITUKI-ból áthelyezésre, áprilistól kezdve végezzük a Vízföldtani Napló készítésének feladatait is. Sajnos a Vízföldtani Osztály a feladatokhoz sem státuszt, sem költségkeretet nem kapott, de a szakterületen dolgozó néhány tapasztalt kollégát sikerült megtartani. Állami intézményként ránk más jogszabályok vonatkoznak, mint a VITUKI-ra, ennek ellenére igyekszünk hatékonyan működni, a jogszabályi háttér adta kereteken belül rugalmasan, zökkenőmentesen szeretnénk a tevékenységet végezni, rendjét kialakítani. A munka megszervezéséhez az Intézet igazgatójának, Fancsik Tamásnak a támogatására is számíthatunk. Jelenleg heti 3 napot tudunk biztosítani az anyagok beadására, illetve anyag kikérésre, anyagokba történő betekintésre. A naplózással kapcsolatos kérdések egy részét előzetesen megkaptuk, ezekre, és a további kérdésekre Kozocsay Lajos kollégám fog válaszolni.

Kozocsay Lajos: köszöntöm a kollégákat, sok ismerős és sok új arcot is felfedeztem. Mint Teodóra is utalt rá, az átszervezés hosszú és körülményes volt, de a megfelelő körülményeket (irodaszobák, adattári tároló, olvasóterem) a hátsó épületben sikerült kialakítani. Működésünk első hónapjában mintegy 150 kérelmet fogadtunk be, ezért szeretnénk további régi kollégákat is visszahozni a munkába. A hivatalosan 30 napos elkészítési határidő sok esetben tarthatatlan, de a késést nem kizárólag az adminisztráció okozza, hanem például a hiánypótlások kérése vagy a pontatlan adatszolgáltatás. Az átszervezés ideje alatt felgyülemlett munkák behozására fél évet kaptunk, addigra igyekszünk minden naplót elkészíteni. S ha már a naplókészítésnél tartunk, szeretném elmondani, hogyan is működik ez most. Mivel az MFGI épülete védett műemlék, — engedély nélkül nem lehet belépni, — így csak kísérvél, az időpontot (félóránkénti időpontokkal) telefonon egyeztetve lehet az Adattárig eljutni. A beadandó adatszolgáltatás

tartalmi és formai követelményeit jogszabály írja elő, attól eltérni nem tudunk, de a Vízföldtani Napló kialakítása lehetővé tesz némi adatrögzítési rugalmasságot. A rugalmasság egy eléggé megfoghatatlan dolog, lássuk konkrét kérdéseken keresztül, mi az, amiben ezt meg tudjuk oldani.

- Olvisz98: az adatszolgáltatási nyomtatvány kinézete, szerkezete elavult, érthetetlenek a kérdések, mikor lesz digitálisan kitölthető verzió?

K. L.: az, hogy a kinézete elavult, az lehet, de a tartalmát (és részben az elrendezését is) jogszabály tartalmazza, azt be kell tartani.

K. Gy.: ha valami úgy tűnik, hogy nem jó, azt meg kell változtatni. A kérdést feltevő az Adattárban fog mutatni konkrét példát.

K. L.: a digitális verzió az összetettebb kérdés. Tudom, hogy sok helyen (pl. önkormányzatok) létezik Ügyfélkapu, ahová regisztráció után be lehet jelentkezni, és adatokat beküldeni, ügyet intézni. Nekünk, akik "hozott anyagból" dolgozunk és állítunk ki egy közokiratot (Vízföldtani Napló), egyelőre nem áll más, hiteles módon leadott adatszolgáltatási lehetőség a rendelkezésünkre, mint a papíron beadott és aláírt adatszolgáltatási lapok. Ha lesz lehetőség hitelesített regisztrációra (ennek jelenleg sajnos nem csak technikai akadályai vannak), mi is szívesen el/befogadjuk elektronikusan az adatokat. Ezért gondoltuk, hogy a nyomtatvány PDF formátum legyen letölthető, mert így ki kell nyomtatni a kitöltéshez, és utána aláírva lehet beadni. Esetleg a digitálisan aláírt anyag is elfogadható lesz, ha a jogszabály megengedi majd. De az adatszolgáltatásnak az adatlap csak egy kis része, a többi mellékletet (helyszínrajz, bemérés, geofizikai mérések, stb.) akkor is eredetiben kell megküldeni az Adattár részére.

- R. A.: víztermelési adatoknál egyszer vízszintet, másszor vízszint süllyedést kér az adatlap, ez két külön fogalom, miért?

K. L.: két külön oszlop is. A nyugalmi (pozitív kutaknál kifolyó) vízszint is szükséges, és a termelés közbeni vízszint változás mértéke kifejezőbb adat, mint az üzemi vízszint.

- B. Gy.: mikor férünk hozzá a digitális adatokhoz, az adattárból mikor lehet távolról lekérdezni?

K. L.: a Vízföldtani Napló adatai akkor válnak közokirattá, amikor a hatóság ezt lebélyegzi és határozatot ad ki róla. A Vízföldtani Napló adatok kivonatos gyűjteménye az úgynevezett Kútkataszter, az már közadat. A közadat tulajdonosa a Magyar Állam. Tehát, ha olyan állami fejlesztés lesz (amire már többször nyújtottunk be kutatás-fejlesztési kérést), ami ezeket a közadatokat egy teljes adatbázisba átrendezi, és hitelesen, nyilvánosan (vagy zárt körűen) elérhetővé teszi, akkor lehet majd lekérdezni. Mi azért dolgozunk, hogy ez megvalósulhasson, sajnos még nem tartunk ott. Ez egy nagyon nagy munka, közel százezer kút adatairól van szó, kutanként 30-35 oldalról. A digitális rögzítést csak 2006-ban vezették be, becslésem szerint mostanáig 6-8ezer kút adatai lehetnek a rendszerben, de még nekünk is csak adatrögzítői jogosultságunk van. Minden egyéb adatbázis-művelet a Belügyminisztérium, az OVF hatásköre, még a vízgazdálkodásért felelős szervek sem jutnak hozzá önállóan az adatokhoz.

Addig a papíralapú Adattár ingyenesen látogatható ...

K. Gy.: azt gondolom, az egyesület megfogalmazhatná ezt az igényt a hatóságok felé. De már az is kérdés, hogy melyik hatóság felé? A naplózás sorsáról több mint egy évbe telt jogszabály alkotni, ami szerintem egy fél napos egyeztetőmunka lett volna. Igaz, ahhoz egy minisztériumba kellett volna tartoznia a felelősöknek.

B. Gy.: szerintem sok pénzt fizetünk a Vízföldtani Naplóért, legalább azokhoz az adatokhoz szeretnék hozzáférni, ami már digitálisan megvan ... és nem majd csak akkor, ha minden adat rendszerezve lesz.

- Mitől függ, hogy mennyire részletes vízvizsgálatot kell végezni egy kútnál?
K. L.: az előírás az akkreditált vízmintavétel, a továbbiakat egyedileg, a létesítési engedély, határozat dönti el, hogy milyen vizsgálatok szükségesek.
- Vizsgálják-e, hogy milyen cég végezte a kútépítést, kivitelezést, illetve a mérést?
K. L.: ez nem a mi hatáskörünk. Legyen műszaki ellenőr, aki köteles bekérni minden jogosultságot, minden iratot, a határozatot kellene betartani. A mérést vizsgálánk, de ki tud nekem hitelesített kútvizsgáló céget mutatni? Nincs szabályozva a kérdés. Például a geodéziai bemérésnél ott elő van írva, hogy ki, milyen engedéllyel, milyen végzettséggel, milyen pontossággal végezhet mérést, ott tudunk ellenőrizni.
- Kompresszoros termeltetésnél nem lehet vízszintet, nyomásgradienst mérni. Mi ilyenkor a teendő?
K. L.: csak a búvárszivattyús termelés közbeni adatokat kell megadni.
- A furadékminta pótolható-e mélyfúrás-geofizikai mérésekből megállapított rétegsorral?
K. L.: a dokumentáció készítéséhez, ahhoz, hogy makroszkópikus, a további tervezéshez irányadó leírást tudjunk adni, fontos a minőségi, kiszáritott, felcímkézett magminta. Nem csak a kutatófúrásoknál, hanem minden fúrás esetében. A jogszabály szerint x méter alatt a fúrásnál geológus jelenléte kötelező, az általa készített részletes helyszíni leírást még el tudjuk fogadni. Természetesen ez is névvel ellátva és aláírva kell. Egységes földtani környezetben, egymás mellett létesülő kutaknál (kútcsoport) a legmélyebb kútnál kell csak részletes leírás, minta és geofizikai mérés.
- A kút adatlap 5. fejezetében meg kell adni a kútgépészetre vonatkozó leírást. De az többnyire csak a Vízföldtani Napló elkészülte után kerül kivitelezésre. Hogyan lehet előre beírni?
K. L.: a kérdés csak a kútfejkeképzésről szól. Elegendő 1-2 szóban megfogalmazni, pl. süllyesztett, terepszintre vágott vagy kiálló; de a napló igényléskor az aktuális állapotot kell beírni, így előfordulhat, hogy: később készül. Mivel a kút bemérésekor végzett geodéziai mérés tartalmazza a terepszintet is, ez később ellenőrizhető.
- Minden mérést a terepszinttől kell mérni?
K. L.: Nem, a méréseket bármely fix ponthoz képest el lehet végezni. Ha a kérdést úgy kell érteni, hogy a feldolgozás végeredményét hogyan kell leadni, akkor igen, az adatlapra már a terepszinthez (mBf-ben megadva) viszonyított értékeket kell beírni (rétegsor, csövezés, vízszintek).
- A 4 évente kötelező termálkút ellenőrzési méréseket is le kell adni az adattárba?
K. L.: Ha a kút műszaki állapota megváltozik, akkor kell új naplót és új dokumentációt készíteni.
- Az MFGI a VITUKI jogutódjának tekinthető-e?
K. L.: Nem, mert a napló készítés egy gazdálkodó szervezettől egy állami intézményhez került át. Éppen ezért a szolgáltatás szünetelése miatt, a közigazgatási eljárás során okozott károk megtérítéséért sem mi vagyunk felelősek. A korábban a VITUKI-hoz beadott anyagok ügyében (68 esetről tudunk) mi megkeressük az igénylőt, és ha fenntartja a megrendelését felénk is, elkezdjük a napló készítését.
A készítéssel kapcsolatban: a teljes árlista letölthető lesz az MFGI honlapjáról. A díjak megfizetésére jelenleg két mód van: a nem szerződött megrendelőknek postai utánvétes csomagban küldjük ki az anyagot, a szerződött megrendelők a befogadásról szóló hivatalos értesítő levél mellett találják a számlát és a sárga csekket, amit a napló kiadása előtt be kell fizetni (vagy átutalni), ezután postázzuk a dokumentációt.
- A dokumentációt nem lehetne olcsóbbá, egyszerűbbé tenni azzal is, hogy én a saját GPS-emmel bemérem a kutat, és azt adom be?

K. L.: A beméréseknél igazolni kell a műszer hitelességét, a rendeletnek megfelelő pontosságát, a geodéta jogosultságot, tehát szakember által készített és aláírt irat kell.

- Hány eredeti példányban adják ki a Vízföldtani Naplót?

K. L.: a kiadandó példányszám eggyel csökkent, mert a VITUKI megszűnésével az ottani adattárba nem kell már leadni, az 5-ből, 1 a Vízföldtani Adattárba kerül, az ügyfél 4-et kap kézhez. Ezt a 4-et kell az üzemeltetési engedély megkérésekor beadni a hatóságnak. Ebből 1-et átad a Vízügyi Igazgatóságnak, 1-et a saját archívumába letesz, többnyire 1 munkapéldány a hatóságnál marad, de minimum 1-et köteles visszaadni lebélyegezve az ügyfélnek. Ha többre van szükség, a hivatalos díjszabás szerint hiteles másolatot tudunk készíteni igény szerint.

A mellékletek közül mi csak a geofizikai és a kútvizsgálati mérések szelvényeit kérjük 6 példányban (ezeket nincs módunk lemásolni), az összes többi anyagot 1 eredeti példányban kell beadni, mert azokról készíthetünk másolatot.

- A MÁFI honlapján évekig fent volt a 40000-es vízföldtani térkép, de most nem található. Mikor lesz elérhető?

K. L.: A publikálásnak jogi akadályai vannak, mivel nem vagyunk jogutódja egyik adatkezelőnek sem, a térképeken pedig a VITUKI "Minden jog fenntartva" felirat van.

Az érdeklődők egyhangúlag megszavazták az Adattár látogatás és a szakmai előadás megtartásának sorrend-változtatását.

Szakmai előadás — Fúrási polimerek ismertetése

Gertnerné Edit köszöntötte a jelenlévőket, majd röviden ismertette a TiKemHungary Kft. tevékenységét. A kínálatukban csak standardizált termékek vannak, ezek kifejezetten a fúrási iszap kezelésére alkottak meg. Véleménye szerint a hazai vízkútfúrásban kevésbé tartják fontosnak ezeket az anyagokat, mert a nem erre a célra kifejlesztett vagy hozzá nem értően alkalmazott anyagok rossz tapasztalatai miatt csak pénzkidobásnak gondolják. A részletesebben ismertetett termékekről az alábbiakat tudhattuk meg.

- Bentonit: természetes anyag, mindenki által ismert. A magyar gyártmányú olcsó, bár alacsony hatóanyagtartalma miatt több kell belőle. Az olasz bentonitból közel 50-60%-kal kevesebb kell, ezt viszont a magas szállítási költség miatt csak nagytételben tudják importálni.

- CMC (karboximetilcellulóz): kis költségvetésű fúrások gazdaságos és ár/érték

arányában jó hatásfokú terméke (a bentonit is erősíthető vele). A HV jelzésűt 100-200 m-ig javasolják (homokos, apró kavicsos összlet esetén), az LV jelzésűt 200 m-nél mélyebb fúrások esetén, 6-14 pH tartományban, 150 °C -ig. Csak API szabványnak megfelelő (viszkozitás, vízkiszorítás, stb.) minőséget forgalmaznak, amely mikrobiológiailag stabil, és teljesen lebomlik.

- PAC-R: nagy molekulatömegű, magas tisztaságú, hatékony folyadékvesztéscsökkentő és viszkozitás növelő természetes polimer, amely környezetbarát, teljesen lebomlik. Előnye, hogy agresszív és telített sós vizes rendszerben is működik, széles

pH tartományban. Csökkenti a súrlódási veszteséget, nagy hozamú, így segíti a fúróluk kitisztítását, ezért vertikális és horizontális fúrásokhoz is kiválóan alkalmazható.

- Ti Kem POL 30: Magyarországon új termék, minden típusú fúráshoz, amely vízalapú iszapot igényel. Bentonit helyettesítésére javasoljuk. Talajstabilizáló, jó kenőképességű és költséghatékony, mert a fúróiszap több alkalommal újrahasználható. Térhálós szerkezete révén működik, de a 9-10 pH értéket tartani kell. Minden más típusú fúróiszaphoz keverhető utólag is, a kenőképesség javítása és a fúróiszap fajsúlyának csökkentése céljából. Oldódási idő kb. 2 óra. A por szemcséiből gél képződik, amely felveszi a vizet és felduzzad.
 - A Geo STOP abszorbens egy szerves polimer, amely különleges tulajdonsága révén a saját súlyánál 100-500-szor több vizet képes elnyelni, ennek révén kb. 10-szeres nagyságúra megduzzad. Az elnyelt vizet kipréselni nem lehet, ha el kell távolítani, fehérítőszerrel (2-3 %-os hígítású hipóval) lehet kimosni. Jól pumpálható, áteresztő talaj vagy repedések esetén a nagymértékű folyadékvesztesség megakadályozható, illetve a talajvíz kontrollálható. Alkalmos akár szennyvíz összegyűjtésére is, ahol a szétfolyt nem kívánatos folyadékokra rászórva egy szilárdabb állagú gélt kapunk, amelyet könnyen összegyűjthetünk. A képeken az 1 nap alatt történt változás figyelhető meg.
-
- TiKEM DISP-L diszpergátor: felhasználási terület a fúrás során nem kívánt viszkozitás letörése, visszaoldás. A telített folyadék kitisztítását segíti a folyadék újrafelhasználás előtt vagy a hulladékgazdálkodás szabályai szerint a végkitárolás előtt.
 - A FÚRÁSI BARIT (G15) szerepe a fúrófolyadék fajsúlyának növelése.

Végezetül felhívta a figyelmet, hogy a fúrési polimerek alkalmazását nem általános jelleggel, hanem célzott felhasználással javasolják. További szaktanácsadással is szívesen állnak az érdeklődők részére, hogy az optimális felhasználás révén a termékekkel elérhető előnyöket a legjobban kihasználhassák.

Az előadások végén Kumánovics György megköszönte mindenkinek a megjelenést és aktív részvételt, majd Kozocsay Lajos vezetésével megtekintették a Vízföldtani Adattárat.

Várunk mindenkit a következő szakmai napon is!

Budapest, 2013. május 29.

Összeállította: Tóth István

Hitelesítette: Szongoth Gábor